

לעילוי
נשמת

ה"ר
יוסף וולף ז"ל
ב"ר
ברוך מנדל הי"ד
ת.נ.צ.ב.ה.

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם
האשה
התשובה
רודסת זדקה וחסד
שרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ד"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

י"ל ע"י ביהמ"ד לחנידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיטו

גליון מס' 380

יומא פ"ח-סוכה ז'

בס"ד, י' אלול תשס"ו

השבוע בגליון

- ♦ דעת חכמים לא התערערה בעקבות עדות ראייה!
- ♦ להכשיר סוכה באמצעות צורת הפתח
- ♦ צורת הפתח מבדילה, אך אינה יוצרת מקום
- ♦ סוכה שחלקה תחת גגון

♦ כיצד נחרטו המילים "קדש להשם" על ציץ הזהב

- ♦ הקדמה למסכת סוכה
- ♦ סוכה למעלה מעשרים אמה
- ♦ איזה חלק פסול בסוכה?
- ♦ סוכה באוויר

הקדמה למסכת סוכה

לומדי הדף היומי מתחילים השבוע בלימוד מסכת סוכה, אותה ילמדו כ"שלושים יום קודם החג" ואף בחג הסוכות עצמו.

חג הסוכות מתייחד משאר המועדים בריבוי המצוות שבו. בנוסף למצוות השמחה, הראיה והחגיגה, המשותפות לכל החגים, יש בו מצוות ישיבה בסוכה; נטילת ארבעת המינים; נטילת ערבה במקדש; ניסוך המים ושמחת בית השואבה בבית המקדש. בפסח, לשם השוואה, אין כל מצוות עשה מיוחדת במהלך החג, מלבד מצוות ליל הסדר, פסח, מצה ומרור.

חג הסוכות מתאפיין גם בכך שהוא האחרון במערכת הרגלים - פסח שבועות וסוכות, והוא גם חותם את מערכת מועדי חודש תשרי - "הימים הנוראים" ראש השנה יום הכיפורים וחג הסוכות.

מסכתנו דנה בכל מצוות החג לפרטיהן.

הנושא הראשון הוא מצוות סוכה, הנחלק לדיני עשיית הסוכה ולדיני הישיבה בסוכה ודרך קיום המצווה. הפרק הראשון ומקצת מן הפרק השני, עוסקים בדיני עשיית הסוכה, קרי: הסכך והדפנות, כשחלק מהדינים שייכים לסוכה בפרט ואחרים שייכים לגדרי מחיצות שבכל התורה בכלל. בפרק השני נידונים דיני ישיבת סוכה: מי חייב בה, אימתי חייבים בה, מספר הסעודות שחייבים לאכול בה בחג, ועוד.

הנושא השני הוא נטילת ארבעת המינים. אף כאן נידונים דיני ארבעת המינים, הלולב, האתרוג, ההדס והערבה, לצד דיני נטילתם. הפרק השלישי פותח בכשרות המינים: מה דין לולב או אתרוג יבשים, גזולים, אתרוג שהשתנה מראהו, ערבה שנשרו עליה, הדס שנקטם ראשו, ומהו ההדס בכלל, ועוד. בפרק זה מפורטים דיני הנטילה וזמנה, במקדש ובמדינה, בשבת ובחול, בתפילה ובהלל.

בפרק הרביעי, פרק "לולב וערבה", אנו מתוועדים למצוות "ניסוך המים" שבמקדש, וכן למצוות ערבה שחובתה במקדש מדי יום. שתי המצוות הללו הן מצוות דאורייתא, שנמסרו בהלכה למשה מסיני. הנביאים האחרונים, חגי, זכריה ומלאכי, בצוותא עם אנשי כנסת הגדולה, הנהיגו "חבטת ערבה" ביום "הושענא רבה" בכל מקום, זכר למקדש.

פרק זה והפרק הבא אחריו, מתארים את מצוות החג: הלולב, הערבה, ההלל, השמחה, הסוכה, ניסוך המים והחליל, כיצד נהגו במקדש ובמדינה, ובאלה ימים מימות החג.

בפרק החמישי אנו לומדים על שמחת בית השואבה בבית המקדש, שמי שלא ראה

דבר האויר

יישר כח

נקל לשער, כי ההוצאות הכספיות של גמרא עם תמונות היוצאת לאור על ידי מאורות הדף היומי, אינן מבוססות כלל ועיקר. צוות תלמידי חכמים גרפיקאים מורחב. צוות תלמידי חכמים לתכנון התמונות ולבקרתן. זאת ועוד, הגמרות נמכרות במחיר עלות בלבד, לטובת לומדי הדף היומי, ונוסף עליהן עול הקמת השיעורים, חלוקת חומרי עזר לרבנים מגידי השיעורים, כנסי עיון, ארבעה בתי מדרש למגיד שיעור, ועוד, המסתכמים בהון עתק.

ובכן, אנשים טובים, שהצפת לימוד התורה יקרה בעיניהם, אינם מוכנים לעמוד מן הצד ולא ליטול חלק בזכות הגדולה הזו. הדברים אמורים, הן כלפי טובי הלב והרוח, המנציחים את נשמות יקיריהם על דפי הגמרא, והן כלפי הנדיבים בעלי ההון, אשר רוכשים מסכתות שלמות.

בל ייקל הדבר בעיניכם, הם מוזילים סכום נכבד ביותר עבור מסכת! ואת זכותם היקרה אין לשער, כמו גם את התרגשותם הרבה.

הנה סיפור של שניים מן הנדיבים, מר יוסף מרדכי הכט הי"ו ומר אברהם דותן הי"ו, שפצחו בריקוד סוער בעיצומו של יום סגרירי, בין בתיה המטים ליפול של שכונה ירושלמית עתיקה.

את סיפורו של מר יוסף מרדכי הכט, מתאר הוא בעצמו במכתב מרגש שכתב:

אבי היקר, ר' פנחס ב"ר יוסף ז"ל, נפטר בכ"ט במר-חשוון ה'תשס"ה (1.12.2005).

עילוי נשמת

מרת **צירל פולק** ע"ה
ב"ר יוסף הקש ז"ל
נלב"ע י"ג אלול תשל"ח
ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחה ע"י משפחות **פולק**,
מי **זהב וקרפין** שיחיו

עילוי נשמת

ר' **יואל שטרנטל** ז"ל
ב"ר יהודה נחמן ז"ל
נלב"ע י"ג אלול תשל"ט
ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידינו ה"ר **ברוך מרדכי**
שטרנטל ומשפ' שיחיו - ר"ג

עילוי נשמת

הקדושים
הרב **דוד יעקב הלוי אפלנום** הי"ד
ובתו **נאוה**
נלב"ע י"ג אלול תשס"ג
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחו ע"י ה"ר **צבי ותמרה**
סנד שיחיו - ירושלים

מעמד חיזוק לקראת תחילת לימוד מסכת סוכה
בהשתתפות מרגן ורבנן גדולי ומאורי הדור שליט"א

אותה "לא ראה שמחה מימיו" (משנה נא/א). בפרק מתוארת השמחה בפרוטרוט, ולאחריה נעסוק בעניינים נוספים שבמקדש: התקיעות שתקעו בו ודרך חלוקת בשר הקרבנות בין המשמרות בחג הסוכות ובשאר ימות השנה. חג הסוכות מתייחד גם בקרבנותיו המיוחדים: מספר פרים גדול המתמעט והולך מדי יום [משלושה עשר עד שבעה] ומספר כבשים כפול מיתר המועדים [ארבעה עשר].

לנושא זה היתה השלכה לגבי המשמרות שהקריבו את הקרבנות הללו, ואף בזו תדון המשנה והגמרא.

לחג הסוכות מתלווה יום שמיני עצרת, שהוא מבחינה מסויימת חלק מן החג [כגון לעניין תשלומי קרבנות חג הסוכות, שניתן להקריבם בו], אולם הוא נחשב גם "רגל בפני עצמו" לענין "פזר קשב" - סימן המציין את ששת הדברים בהם הוא נבדל מחג הסוכות; אף זאת במסכתנו (מח/א).

יום "שמיני עצרת" מכונה אצלנו "שמחת תורה", על שם שבו מסיימים את סדר קריאת התורה השנתי. ביום זה מרבים בשמחה, בהקפות, בשירה ובריקודים, אולם נוהג זה הונהג לאחר תקופת התלמוד, ולפיכך אינו מוזכר בגמרא.

דף ג/ב היתה גבוהה מעשרים אמה סוכה למעלה מעשרים אמה

"סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה - פסולה". כך למדנו במשנה שזו שיטת חכמים, וכן נפסק להלכה. מה טעם?

שלשה טעמים הובאו בסוגייתנו (ב/א). א. היושב בסוכה אינו מבחין בסכך. ב. בסוכה כה גבוהה הדפנות מצלות מפני השמש ולא הסכך. ג. כדי למקם סכך בגובה כה רב, יש להעמידו על דפנות חזקות והסוכה נחשבת דירת קבע ולא דירת עראי. [בנוגע לטעם השלישי מבארת הגמרא, כי סוכה בעלת דפנות חזקות אינה פסולה, וכגון, סוכה בתוך בית. אלא שאסרו חכמים סוכה גבוהה, שאין אפשרות לעשותה כי אם באופן של דירת קבע].

איזה חלק פסול בסוכה? אם נבקש להגדיר איזה חלק פסול בסוכה גבוהה למעלה מעשרים אמה, נען, כי התשובה תלוייה בטעמים הנזכרים. לפי שני הטעמים הראשונים - הסכך פסול, אם מפני שאין מבחינים בו ואם מפני שאינו מצל על קרקע הסוכה. ואילו לפי הטעם השלישי - לכאורה, מבנה הסוכה בכללותו אינו נחשב "דירת עראי", לפי שדפנותיו חזקות.

נידון זה יבוא לידי ביטוי מעשי, באדם בעל סוכה גבוהה שיבקש לתקנה על ידי הגבהת הריצפה, עד שהפער בינה לבין הסכך יפחת מעשרים אמה. או-אז, אם הפסול הוא בסכך, עדיין עליו להוסיף מעשה - לנענע את הסכך, מפני שכלל ידוע הוא בהלכות סוכה [ובדיינים נוספים], "תעשה ולא מן העשוי", היינו: יש להניח את הסכך על הסוכה ולא להיפך, ומשכך, מאחר שסכך זה היה פסול, יש עתה להניחו שוב. דא עקא, שבגמרתנו נאמר מפורשות, כי ניתן להכשיר את הסוכה הגבוהה על ידי הוספת עפר בקרקעיתה! האם מכאן ניתן להוכיח, כי בכך מביעה הגמרא את דעתה לשלילת שני הטעמים הראשונים?

בעל ה"קהילות יעקב" צ"ל (סוכה סי' ג) מבאר, שאין כל הוכחה מגמרתנו, תוך שהוא מציב חידוש מבריק להבהרת העניין.

הבה נכנס לתוך הסוכה הגבוהה ונביט בה היטב. בעת שאנו עומדים על קרקעיתה אנו אומרים, "סוכה זו פסולה, מפני שסככה גבוהה מעשרים אמה".

סוכה באוויר: לו נמריא מעט בחללה ונהיה בגובה של פחות מעשרים אמה מן הסכך, כבר לא יהא תקף טעם זה לכל הדעות, אם מפני שהסכך אינו בגובה עשרים אמה, וגם מבחינת הדפנות, אין להתייחס אל המשך הדפנות המגיעות עד הארץ, שהן אינן משמשות את העומד בגובה הסוכה. ברם, עדיין נאמר שפסולה היא, מפני שבמקום זה הסוכה נטולת קרקעית ואינה ראוייה לדירה.

מעתה, כאשר שפך בעל הסוכה עפר על קרקעית הסוכה, הוא יוצר קרקע ראוייה לסוכה 'העליונה', שם למעלה, היכן שהסכך אינו פסול, ואין כל סיבה שישוב וינענע את הסכך, שהרי במקום זה מעולם לא היה הסכך פסול... הוא משתמש בסוכה שהיתה כשרה מבחינת הסכך. [בבית מדרשנו העירו, כי גם ללא סברה זו ניתן לבאר, כי אין פסול של "תעשה ולא מן העשוי", אלא בפסול בגוף הסכך, כגון שהסכך מחובר לארץ, או פסול בעצם הסיכוך, כגון, חוטט בגדיש. אולם, בפסול זה, שאין היושב בסוכה רואה את הסכך, לא מצאנו שנאמר דין "תעשה ולא מן העשוי". ושמה לדעת רבי זירא, שבגובה זה אין הסכך מצל מאומה, חסר בסיכוך עצמו].

כיצד נחרטו המילים "קדש להשם" על ציץ הזהב

ציץ הזהב היה אחד משמונת הבגדים של הכהן הגדול. הציץ היה טס של זהב עליו נחרטו המילים "קדש להשם". ארכו של הציץ היה מאזן לאזן והכהן לבשו על מצחו.

לאחר פטירתו עלה בי רצון עז להנציח את זכרו באופן הראוי ביותר. התייעצתי עם ידידים טובים, ואחד מהם העלה רעיון מעניין, "תקנה עבור אביך את מסכת סוכה של מאורות הדף היומי, וכך תנציח את זכרו של אביך".

הרהרתי בדברים שעה קלה. שבתי וטלפנתי לידידי ואמרתיו לו "מוזל" - סימן בין סוחרי תכשיטים על סגירת עסקה. למחרת סיכמתי עמם על ח"י תשלומים חודשיים עבור מסכת סוכה.

זמן לא רב אחר כך, הופיע בחלומי אבי ז"ל, ואמר לי, שקיבל מהקב"ה כרך של מסכת סוכה. אני זוכר, אף על פי שהיה זה חלום, שהופתעתי מאד ושאלתי אותו, "מסכת סוכה?!", והוא ענה בחיוב.

ועתה לריקוד המדהים של מר יוסף מרדכי הכט ומר אברהם דותן. כשם שרכש מר יוסף מרדכי הכט מסכת סוכה, רכש מר אברהם דותן את מסכת ביצה, גם הוא לעילוי נשמת אביו.

ימים אחדים לאחר שהחליט לרכוש את מסכת סוכה, הוא הגיע לארץ ישראל לביקור קצר, וביקש להגיע למעונו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א, כדי להתברך לרגל "עסקת התורה" שביצע.

מר יוסף מרדכי הכט ירד מרכבו, פסע בין הסמטאות הצרות ושאף אוויר ירושלמי מלא ריאותיו. לפתע נשמע קול בלתי מוכר קורא בשמו. מרחק פסיעות אחדות ממנו חנה רכב נוסף, ממנו יצא מר אברהם דותן, שבה להתייעץ עם הרב אלישיב על אודות רכישת מסכת ביצה של "מאורות הדף היומי" לעילוי נשמת אביו, והוא אשר קרא למר יוסף מרדכי הכט.

מתברר, כי ארבע שנים לפני כן, הרימו השניים תרומה יחד, להכנסת ספר תורה לבית כנסת, ומיני אז לא נפגשו דרכיהם. עתה, בלא כל תיאום, הפתעה רבתי התרגשה עליהם אותם, על אשר הם נפגשים בסמטה ירושלמית בואכה ביתו של הרב אלישיב, ושניהם זוכים שוב בדבר מצווה משותף.

רגשות השמחה פרצו ועלו מקירות לבם, ובאופן ספונטאני שילבו השניים ידיים, הרימו רגליים והקיפו את האבנים הירושלמיות העגלגלות שברחבת העפר הסמוכה. שמחה של תורה.

★ ★ ★

בשם עשרות אלפי לומדי הדף היומי, הנהנים מפעולות "מאורות הדף היומי", נודה בחיבה לתורמים נכבדים אלה, ונאחל להם אורך ימים, מתוך בריאות ונחת.

.....
המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת, שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק פקס: 93-67-570-03
mendelson@meorot.co.il
.....
בברכת התורה העורך

מענה לשון

דף ז/א ויעמידנו כנגד ראש תור ראש תור

הכל מסכימים שזהו כינוי לקו אלכסוני, דוגמת צלע המשולש; אך בביאור מילה זו מצאנו שלושה פירושים:

א. הרמב"ם בפירושו המשניות (כלאים פ"ב מ"ז) סובר, שהכוונה כאן למלה "תור" המקראית (ת' בחולם), המופיעה בשיר השירים א"א. "תור - שם העגיל שהנשים שמות באזניהן, יתור־יָהֵב נְעֻשָׁה לְךָ, ותבניתו תבנית משולש, כזה: ▼ לפיכך קורין לכל חוד זנית של כל תבנית - ראש תור".

ב. כמו ראשו של שור, היינו: פר בן בקר (פירוש הרא"ש, כלאים פ"ב מ"ז). כלומר, מדובר במלה הארמית "תור" (בחולם), כגון בדניאל ד'ל: "יַעֲשֶׂבָא כְתוּרִין יֶאֱכֹל", וכתרגום אונקלוס "שור נְחָח" - "תור נְחָח" (שמות כא/כט).

ג. ראש תור = ראש שורה: "ראש תור - היא תלם מענה של סוף שדה, שהתלמים כלים והולכין באלכסון, זה ארוך מזה מעט" (רש"י, סוף ד"ה ויעמידנו כנגד ראש תור). לפירוש זה, מדובר במלה הארמית "תור" (בשורוק), המצויה למשל בתרגום אונקלוס לשמות כח/לב "שָׁפָה" - "תור־א". מקבילתה של מלה ארמית זו, "שׁוֹכָה", נפוצה בעברית של חז"ל. להערות ורעיונות נוספים, ולקבלת תוספות: ת.ד. 3446 ב"ב.

דוא"ל u_frank@geronimedia.net

השם קדש ל

השם קדש ל

השם קדש ל

בגמרתנו נאמר, כי המילים "קדש להשם" נכתבו עליו באופן הבא: "השם" - למעלה, ו"קדש" והאות "למד" - למטה, מפני שראוי לכבד את שם השם. בפירוש גמרתנו רבו השיטות.

רש"י מפרש כי המילים נכתבו בשתי שורות, זו על גבי זו:

גם בתלמוד ירושלמי נאמר, כי שם השם שנכתב על הציץ, דומה למלך היושב על כסאו. אמנם, המשפט כתוב מתחילתו לסופו, אך המילים הללו לא נכתבו כדי שיקראו אותן, אלא גזרה תורה כי תחקקנה על הציץ (עפ"י יחודשי הריטב"א שבת סג/ב).

רבינו תם (שבת שם ד"ה "וכתב") וראשונים נוספים סוברים, כי "קדש ל" נחקק בתחילת השורה השנייה והמילה "להשם" נחקקה בסוף השורה הראשונה. באופן זה ניתן היה לקרוא את המשפט כתקנו, מתחילתו לסופו, ועדיין היה שם ה' למעלה, כראוי לכבודו (מהרש"א בסוגייתנו).

הרשב"א (שבת שם) וראשונים נוספים (ספר הישר בשם רבינו תם, ורבינו בחי בשם הראב"ד, שמות כח/לו) נוקטים בשיטה שלישית, לפיה בסוף השורה הראשונה נכתב "קדש ל", ובתחילת השורה השנייה נחקק "השם". לדעתם, כוונת הגמרא "למעלה" ו"למטה", היא ששם השם נקרא תחילה, ו"קדש ל" נקרא אחריה.

הרשב"א והריטב"א מציינים, כי עדיפה שיטה זו מפני שבאופן זה המשפט נכתב כתיקנו, ועדיין בא לידי ביטוי כבודו של שם ה'.

נפנה עתה אל עדות מעניינת המובאת בגמרתנו. רבי אליעזר ברבי יוסי העיד, כי בהיותו בשליחות עם ישראל אצל קיסר רומי, ביקר בארמונו וראה את ציץ הזהב של הכהן הגדול, ועליו כתובות המילים "קדש להשם" בשורה אחת!

האם חכמים האומרים כי כתובות היו בשתי שורות, חלקו על עדות זו?

זעת חכמים לא התערערה בעקבות עדות ראייה! "המאירי" נוקט שאכן כך! "חכמים לא הכחישו את הידוע אצלם, אף בעדות ראייה". כלומר, דבר הלכה שקיבלו חכמים מרבתיהם מוסרי התורה, לא עורער ונמחה אפילו מול עדות ראייה נוגדת [כלומר, לדעתם ציץ זה נעשה שלא כדין].

ברם, הרמב"ם (הלי כלי המקדש פ"ט ה"א) נוקט, כי גם לדעת חכמים, הציץ כשר אף אם נכתבו שתי המילים בשורה אחת, אלא שראוי להקפיד לכתבן בשתי שורות. הרמב"ם אף מוסיף, "ופעמים כתבוהו בשיטה אחת". היו, איפוא, מקרים שבהם נכתבו שתי המילים בשורה אחת, ואין כל סתירה מעדות זו לשיטת חכמים, כי מלכתחילה ראוי להקפיד לכתוב בשתי שורות.

ראוי לציין, כי יש מהאחרונים המבארים, כי לדעת הרמב"ם לא נחלקו התנאים כלל, אלא שראב"י ביקש להוסיף, כי דין זה הוא לכתחילה בלבד, ובדיעבד כשר אף בשורה אחת, כפי שראה ברומי ("ראשון לציון", "שפת אמת" ועוד. אולם, עיי' "כסף משנה" שלא כתב כך).

אפשרות מעניינת הועלתה, לפיה גם לדעת רבי אליעזר ברבי יוסי [ניתכן שחכמים לא נחלקו על דבריו, וכדברי האחרונים הנ"ל], שם השם נכתב גבוה יותר מהמילה "קדש" אך עדיין נחשבים היו ככתובים בשורה אחת. לפי אפשרות זו, הציץ לא היה פס ישראל, אלא מרכזו גבוה וצדדיו מעוקלים, וכך המילה "קדש" נכתבה בחלקו הימני של הציץ, ובהמשך, לאחר העיקול, במקום הגבוה, נכתבה המילה "להשם" (ראה "תורה שלמה", מילואים לפרשת תצוה סי' ט"ז).

דף ו/ב שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח

להכשיר סוכה באמצעות צורת הפתח

לרגל הלימוד במסכת סוכה ולרגל חג הסוכות הקרב ובא, מוגש בזה חשבון נאה המשולב מצורת הפתח ומדיני סוכה.

"צורת הפתח", הלא המה שני קנים וקנה או חוט על גביהם, היא אחת מאבני היסוד של העירוב, עליו למדנו במסכת עירובין. מקום שמוקף בצורת הפתח, נחשב כסגור ומוקף במחיצה.

"צורת הפתח" מועילה גם לגבי כלאי זרעים - הצבת "צורת הפתח" בין שני סוגי זרעים, מפרידה ביניהם, ושוב אינם כלאיים.

מסוגייתנו עולה באופן ברור, כי לא ניתן להקים סוכה על ידי צורת הפתח. כלומר, אם יטול אדם ארבעה קנים, יציבם בארבע זוויות וימתח חוטים ביניהם - לא עשה ולא כלום!

השאלה המתבקשת היא, מדוע?

פנינים

דף ב/א סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה

היתד לסוכה שקבע הגר"א במוצאי יום הכיפורים

"...וסיפר לי הרב המפורסם מ' ישראל גורדון נ"י רב בוילנא, אשר ראה כי במוצאי יום הכיפורים תיכף בלילה אמר הגאון נ"ע [הגר"א] להאון החריף מ' דוד שמואל פייביש ז"ל מוילנא: הלא נכון לקבוע תיכף יתד בסוכה כמנהג העולם, לכה איתי ונקיים זאת! והביאו החדרה, ויקח מסכת סוכה וילמדו כל הלילה מסכת סוכה... זהו היתד שקבעתי במקום נאמן, אמר לו הגר"א"..." (יעליות אליהו", הערה מ"ח).

דף ב/א למעלה מעשרים אמה פסולה עד 120 טפחים

כה מביא ה"באר היטב" (תרל"ט, א') מקדמונים: הסוכה מכילה עד 20 אמה שהם 120 טפחים. רמז הוא לתורה שניתנה על ידי ששה משה בהר שלש פעמים ארבעים יום. ישנה, איפוא, שייכות בין הסוכה וקדושתה, למתן תורה ולקדושת התורה!

דף ו/ב שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח סכה - רמז לדפנות

רמזו רומזי רמזים: הסוכה היא בעצם מקום מוקף דפנות. ממש כך צורת האת "סמך". באה התורה ואמרה, כי אין צורך בדופן רביעית ודי בשלש. זו צורת האות "כף". מהלכה למשה מסיני למדנו, שאפילו סוכה בת שתי דפנות ובשלישית טפח לבד - כשרה היא למהדרין. צורה זו היא צורת האות "הא". צירוף האותיות הללו יוצר את המילה "סכה"...

דף ו/ב בסכת מסכת

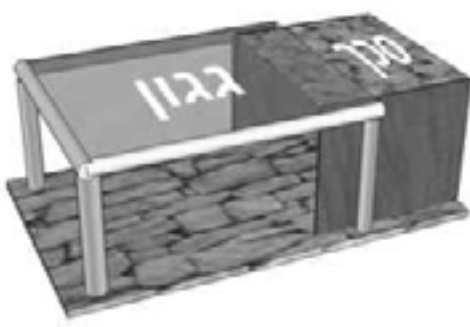
ידיעת מסכת סוכה, כיצד?

פעם ישב הגר"א מוילנא בחברת תלמידיו ואמר לפניהם, כי רצוי שיהיה אדם בקי במסכת אחת על בוריה. נכנסו הדברים לליבו של אחד מהם, והלך ושינן את מסכת סוכה

צורת הפתח מבדילה, אך אינה יוצרת מקום: ובכן, התשובה פשוטה להפליא. בעוד בדיני עירוב ובדיני כלאיים, כל מבוקשנו הוא להפריד בין שני מקומות, להפריד בין המבוי לבין רשות הרבים; להפריד בין זרע לזרע, הרי שבסוכה אנו מבקשים ליצור מקום ניכר - כאן סוכה! "צורת הפתח" אינה ניכרת ואינה יוצרת מקום ניכר. כחה בהבדלה בלבד [ראה ר"ן ב/ב בדפי הר"ף. אולם, ברא"ש, להלן סי' ל"ד מבואר, כי פסול צורת הפתח בסוכה הוא מדרבנן, ועיי' "ביאור הלכה" סי' תר"ל סעי' ו'].
נידון הלכתי מעניין התפתח בעקבות הלכה זו, עד כמה התדלדל כחה של "צורת הפתח" בהלכות סוכה.
אמרנו, כי אין "צורת הפתח" יוצרת מקום, אלא מבדילה בין מקום למשנהו. הנה מקרה, בו צורת הפתח בסוכה נדרשת רק כדי להבדיל בין שני מקומות, האם יועיל הדבר?

מקרה זה אפשרי באופן הבא:
כידוע, שיעור סוכה הוא לפחות שבעה טפחים על שבעה טפחים.
סוכה שחלקה תחת גגון: עשה אדם סוכה בגודל זה, אך חלקה ניצבת תחת גג. אם חלק הסוכה שנמצא תחת הגג, פחות משלשה טפחים - עדיין כשרה הסוכה, מפני שסכך פסול פחות מג' טפחים בטל לסוכה ולכן הוא גם מצטרף לשיעור הסוכה.

ובכן, אם בנה אדם סוכה מעין זו בחצר שרוב שטחה מכוסה על ידי גגון, נמצא שהסכך הפסול מרובה משיעור שלשה טפחים ואין הוא יכול לצרפו לשיעור הסכך הכשר, וממילא סוכתו פסולה, לפי שאין בה שבעה טפחים של סכך כשר.
כאן אנו מגיעים לנידון "צורת הפתח". האם ניתן להציב "צורת הפתח" תחת הגגון, ועל ידי כך לקבוע, כי כאן מסתיימת הסוכה, וממילא הגגון הממשיך הלאה, אינו סכך של הסוכה, ורק חלקו הקטן,

פחות משלשה טפחים, הניצב מעל הסוכה הוא סכך של הסוכה, ואו-אז, את החלק הקטן, פחות מג' טפחים, ניתן לצרף לסכך הכשר.
הנידון מורכב מן הצדדים הבאים. מצד אחד, הן הורה הר"ן, כי "צורת הפתח" אינה תקפה בהלכות סוכה. מאידך, הרי במקרה זה "צורת הפתח" אינה נדרשת כדי ליצור דופן לסוכה, אלא להבדיל שטחים, בדיוק כפי שמשתמשים בצורת הפתח בדיני עירוב ובהלכות כלאיים.

בספר "הסוכה" (עמ' ש"כ) מוכיח מדברי המאירי (להלן י"ט/א), כי ניתן להכשיר את הסוכה באופן זה, וכן פסק הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל במקרה דומה ("מקראי קדש" י"ב), ועוד מחכמי זמנינו שליט"א. ברם, הוא מציין, כי "לעומת זאת שמעתי מפי אחד מגדולי הפוסקים בדורנו שליט"א, שדעתו להחמיר בדבר, שלא מועיל צורת הפתח אלא מחיצה גמורה". [נידון זה קיים גם כאשר יש שיעור סוכה, וברצונו להוסיף לרחבה סכך פסול, כדי שניתן יהיה לשבת תחתיו].
לסיום נציין את המידות המעשיות להקמת סוכה במקרים מעין אלה: סוכה שבה סכך כשר ברוחב 50 ס"מ - אם מצורף לה סכך עד 23 ס"מ, הרי היא כשרה לכל הדעות.

כמה פעמים עד שהיתה שגורה בפיו. לאחר מכן בא אצל רבו וסיפר לו שבעקבות דבריו יודע הוא את מסכת סוכה על בוריה.
אמר לו הגר"א: הבה ואשאלך מספר שאלות - כמה מחלוקת יש בה בין רבי יהודה ורבי מאיר, בין רב ושמואל ובין רבי יוחנן וריש לקיש...
הלה לא מצא דיור ורגליו בשאלות אלו, אולם הגר"א מעצמו עמד ומנה את כל המחלוקות, והוסיף ומנה תשעים ואחת צורות של סוכות שיש להכשירן, כמניין המילה "סוכה", ועוד שמונים וחמש צורות של סוכות שיש לפסלן כמניין "סכה" חסר...
כך ידע הגר"א את סוכה ואת השי"ס כולו... ("פאת השולחן").

בשורה טובה ללומדי הדף היומי
הופיעה במהדורה חדשה
ספר **"מהרש"א המבואר"**
לכל מסכת סוכה
המבאר ומפרש כל קטע בדברי המהרש"א ונוסף עליו ספר **"דעת רש"י"**
האוצר בתוכו דיוקים ודקדוקים הערות והארות נפלאות בדברי רש"י על סדר הדף
להשיג בחנויות הספרים ואצל המחבר
משפ' ברנהולץ, טל. 03-5796247
מגידי שיעורים יוכלו לקבלו בערכת מגידי השיעורים בהצגת שובר הזיכוי

בשורה טובה ללומדי הדף היומי
יצא לאור הספר **"קדמונים"**
על מסכת סוכה
הכולל 16 ספרי ראשונים מוגהים להקלה על לומדי הדף היומי
להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מגידי שיעורים יוכלו לקבלו בערכת מגידי השיעורים בהצגת שובר הזיכוי

לעילוי נשמת
חנה נטע ע"ה
ב"ר יעקב פנחס גוטליב ז"ל
נלב"ע י' אלול תשס"ד
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו
- פתח תקוה

לעילוי נשמת
מרת **לונה כהן ע"ה**
בת רחל ע"ה
נלב"ע י"ג אלול תשס"ב
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה ע"י בנה שיחיי

לעילוי נשמת
הר"ר **דוד יהודה ז"ל**
ב"ר חיים גדליהו ז"ל נלב"ע י' אלול תשל"ג
וזוגתו מרת **אסתר ע"ה**
ב"ר שלמה צבי ז"ל נלב"ע י"ט סיון תש"א
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחו ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר **משה פוטרמן MIKE FUTERMAN ז"ל**
ב"ר פנחס ז"ל נלב"ע י"א אלול
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י
THE RIESCHER FAMILY ארה"ב

גם אתה יכול להנציח את יקיריך
בגמרות הפיחודות שבהוצאת "סאורות הדף היומי" התקשר עוד היום להנצחה במסכת ביצה היוצאת לאור לפרטים: שי 03-5775307

הדף שלך לנצח

נר ה' נשמת אדם

אנו ס"ס חתנו לבית הפרדס וחסדנו עליו שהוא לאר נשמת אבותיהם... ובלעזת שילמדו בו יורה לנחת רוח לנשמת הנטמט... (אנחת חסד ר"ב מר"ן)